

Het verdrag van Lateranen 1929

EEN GECORRUMPEERDE EN GEPOLITISEERDE KERK

Pius IX hijst de witte vlag op de koepel

Pius weet alleen wat hij NIET wil

- ▶ Hij sluit geen wapenstilstand met de koning van Italië
- ▶ Hij wil niet praten over een militaire capitulatie
- ▶ Hij is niet bereid vredesonderhandelingen te beginnen
- ▶ Hij excommuniceert de nieuwe Italiaanse regering

Garibaldi en koning Victor Emanuele krijgen ruzie

Wat is de volkerenrechtelijke status van de zouaven?

De zouaven geven zich niet over

- ▶ Nu hun staatshoofd niet capituleert geven de zouaven zich niet over
- ▶ Maar weg kunnen ze ook niet van het strijdtoneel: Italiaanse troepen blokkeren de afvoer
- ▶ Duizenden creperen aan de Cholera en de Pontijnse koortsen (Malaria) zomede Typhus
- ▶ Het Rode Kruis protesteert in Turijn en Milaan

De koning ziet ze als krijgsgevangenen

De Nederlanders précair

Den Haag laat ze barsten en verwijst naar charitas

- ▶ De liberaal Dumber komt met een amendement op de begroting Buitenlandse Zaken: de post voor het gezantschap bij de Paus wordt geschrapt
- ▶ De Paus is immers geen staatshoofd meer. Dat staat echter niet vast.
- ▶ De debatten gaan dáárover. Niet over terugleiding van de gedetineerde Zouaven

De Italiaanse troepen nemen wraak

De Tweede Kamer kiest voor antipapalisme als emotie

Door de diplomatieke relatie op te zeggen worden de zouaven rechteloos

- ▶ Dat wekt algemene verontwaardiging onder de katholieken
- ▶ Vooral omdat zelfs Brittannië de diplomatieke betrekkingen met de Heilige Stoel niet verbreekt en Pruisen evenmin
- ▶ Eerder was een motie aangenomen van ex-katholiek Cremers dat de regering de soevereiniteit van de Paus zou herstellen en respecteren
- ▶ Liberalen en katholieken krijgen ruzie

Zouaven sterven vooral aan cholera.
De Bieberstein hekelt het kabinet

De legering van de zouaven in tenten

De Italianen laten hen sterven op hun legeringen

- ▶ Zij voeren aan dat de zouaven zich niets aantrokken van het humanitaire oorlogsrecht
- ▶ Nu de Paus hen opriep maar niet in dienst nam zijn zij franc-tireurs
- ▶ Frankrijk erkende de zouaven als expeditionaire legermacht: dat moet maar voor de stervende Nederlanders zorgen
- ▶ De officieren zijn Frans, Waals en Spaans. Hun regeringen doen wat. Nederland niet.
- ▶ Hellemons zet fondsen op om althans het transport te regelen, maar de Fransen laten het niet toe. De hoofdoorzaak van de sterfgevallen is cholera.

De rang van linie-korporaal was het hoogste

De teruggekeerde zouaaf een paria

De staat werkt re-integratie tegen

- ▶ De denationalisatie wordt ineens een probleem bij de verblijfsverschaffing en toelating
- ▶ Zelfs ex-beambten krijgen hun positie niet terug
- ▶ De Armenwet verschaft ook geen stoffelijke voorzieningen
- ▶ De wrok bij deze huurlingen neemt toe, als ze zelfs niet legitiem kunnen trouwen
- ▶ Woenselse Toontje begint zelfs een illegaal café in Strijp waar het heet aan toe gaat tegen de liberalen

De zouavenclubs sterken de katholieken in de idee dat de staat er niet voor hen is

Woenselse Toontje geeft acht

Toontje van Agt en de pauzin

Sterke verhalen van de Strijpse suisse

- ▶ Toontje van Agt is één der deerlijken
- ▶ Hij krijgt het bijbaantje van suisse en grafdelver van de Sint Trudo-parochie te Strijp en een lening voor een café in Strijp
- ▶ Toontje is kind aan huis bij de Paus en diens pauzin die goeie sigaren uitdeelt
- ▶ Veel maats vervoegen zich bij Toontje en moeten niets van Den Haag meer hebben: exemplarisch is hun afkeer van de Rooms-Katholieke Kamerclub

Het bevestigt de liberalen dat de katholieken nooit parlementair kunnen zijn en trouw aan de kroon

Zo jagen zij ze in de armen van de anti-revolutionairen die willen pacteren

- ▶ Abraham Kuyper sluit daarom een monsterverbond met de roomsen en drijft de liberalen uit het regeerkasteel
- ▶ Maar de roomsen merken steeds weer dat de ARP het antipapalisme niet kan bedwingen
- ▶ Het volksdeel verschanst zich daarom in een bolwerk onder zijn episcopaat dat het heimelijk aanstuurt

Herman Schaepman leidt hen in hun isolement

Nederland kan niet zonder het Vaticaanse gezantschap

In het Verre Oosten wordt zijn positie betwist

- ▶ De Atjeh-oorlog van 1873 laat uitkomen dat Italië, de USA, Rusland en Frankrijk smoele hebben op Sumatra
- ▶ Dat blijkt rijk aan de brandstof petroleum in de Djambivelden
- ▶ Zij zweren in Singapore tegen Den Haag samen en willen een alliantie met de Sultan van Atjeh
- ▶ De gouverneur-generaal Loudon heeft geen diplomatieke betrekkingen met Singapore en verklaart spontaan oorlog aan de Sultan. Dat stort Nederland in grote problemen.

In Medan was een Apostolisch Vicaris
die had kunnen bemiddelen

Nederland komt steeds weer in vermijdbare jurisdictieconflicten

De Atjeh-oorlog doet de impotentie van den Haag uitkomen

Nederland is niet in staat de Straat van Malakka te zuiveren van zeerovers.

- ▶ Maar bijstand vragen wil het evenmin.
- ▶ De Sumatraanse oorlog duurt voort tot 8 maart 1942, wanneer Batavia zich overgeeft aan de Japanners
- ▶ Den Haag erkent dit niet maar licht ook niets toe. Het neemt integendeel een triomfalistische houding aan, die Londen lachwekkend vindt.
- ▶ Het wordt een onbetrouwbare koloniale partner terwijl de vicarissen op Java, Sumatra en Borneo wel goede betrekkingen hebben met de Britten. Veel zouaven worden vooraanstaande missionarissen in de Archipel en het Verre Oosten.

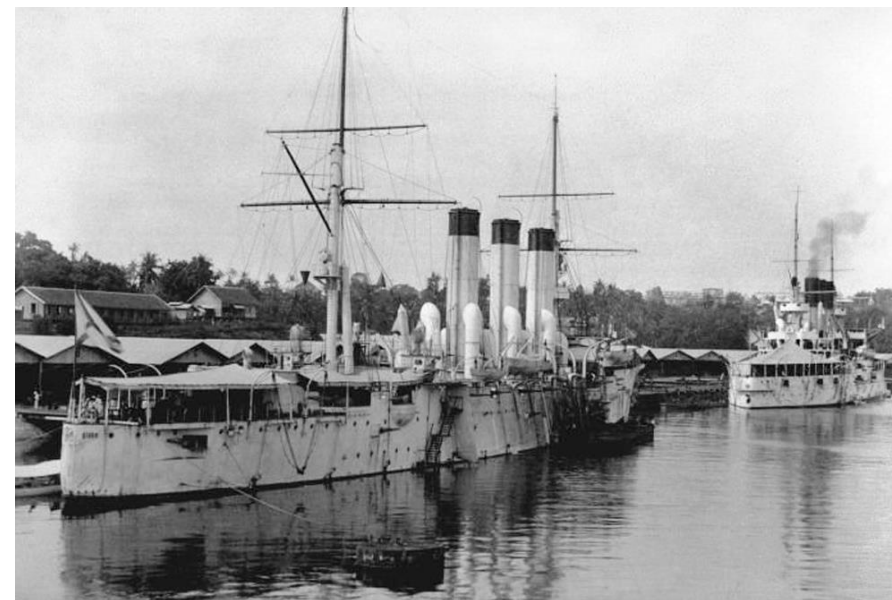
De extreme kwetsbaarheid blijkt bij het Sabang-incident 1905

Rusland wenst bunkering van de Oostzeevloot

- ▶ Deze vloot moet herbunkerd worden voordat zij slag kan aannemen met de Japanners in de Chinese Zee in 1905
- ▶ Sint Petersburg sluit een leverantiecontract met Sabangmij over hoogwaardige cokes
- ▶ Japan verklaart Den Haag dat dit een **casus belli** is, ook al is de leverantie privaat gecontracteerd
- ▶ Den Haag bindt in zonder notificatie aan Whitehall

Den Haag heeft geen “effective control” over de Archipel

Kuyper ziet in, dat het Vaticaan diplomatieke luisterpost is

Maar als calvinistisch voorman kan hij dat niet erkennen

- ▶ Mede hij heeft destijds het zouavenprobleem uitgespeeld
- ▶ Anti-papalisme is voor hem electoraal interessant
- ▶ Hij ziet in dat Europa op een wereldoorlog afstevent waar dit Sabang-incident een symptoom is
- ▶ Hij zendt rouwbeklag aan Leo XIII bij het overlijden van Herman Schaepman, zijn roomse wederpartijder

Rome herkent de handreiking en doet dat weten via Del Tindaro, staatssecretaris

Het is bereid de relatie te herstellen

Maar dan moet iets aan de zouaven gedaan worden

Verder moet Nederland de Paus erkennen als staatshoofd

- ▶ Dat is moeilijk, omdat Nederland akkoord was met de uitsluiting van het vaticaan op de Eerste Haagse Vredesconferentie om Rusland, Brittannië en Frankrijk te gerieven
- ▶ Wilhelmina vroeg Leo XIII alleen maar om te bidden voor de Conferentie
- ▶ Ze was niet bereid de zouaven tegemoet te komen noch de roomsen toelating te geven tot de Archipel

De Eerste Wereldoorlog maakt de relatie acuut

Benedictus XV is bereid arbiter te zijn

- ▶ Wilhelmina wil in 1915 goede diensten aanbieden aan Centralen en Geallieerden
- ▶ Zij meent nu dat een Derde Vredesconferentie dienstig kan zijn in Den Haag
- ▶ Zij verzoekt Willem Nolens, leider van de katholieken naar Rome te gaan als buitengewoon geheim gezant met de rang van gevolmachtigd minister

Mgr Nolens vertrekt heimelijk om de vrede te restaureren

Deze actie moet de monarchale idee versterken

Wilhelmina overlegt met Wilhelm II

- ▶ Beiden zien dat het westelijk front is vastgelopen
- ▶ Het blanke ras vecht zich dood
- ▶ Kunnen zij via de Paus bemiddelen dan doen zij iets wat de democratieën niet kunnen
- ▶ De Paus geeft Nolens de rang van Apostolisch Protonotarius zodat hij verdragen namens de Heilige Stoel kan sluiten
- ▶ Maar dan moet hij tevens omzien naar de bilaterale betrekking van die Stoel en Koninkrijk Italië en dus iets regelen omtrent de zouaven en hun betrekkingen

Vooral daarom wordt Nolens later minister van staat

De bemiddeling mislukt wegens Parijs en Londen

De geallieerden denken een bewegingsoorlog te forceren

- ▶ Zij denken dat zij door ondertunneling en gigantische explosies van ondergrondse mijnen de Duitse linies kunnen destabiliseren
- ▶ De Duitsers willen datgene wat zij effectief bezet houden annexeren
- ▶ Voorts denken zij de Russen op korte termijn te verslaan
- ▶ Maar ze zijn wel bereid tot geopolitieke herschikkingen die Frankrijk kunnen geruststellen

Tweede slag om Ieper bevestigd: loopgraven zijn niet te nemen.

Een confessioneel kabinet onder een roomse premier

Ruys de Beerenbrouck

Nolens zonder Nolens

- ▶ Hij regeert als directeur van een marionettengezelschap
- ▶ Nolens wil het gezantschap bij het Vaticaan de ambassadestatus geven omdat de oorlog in september 1918 afloopt
- ▶ Hij wil dat de accreditatie verdragsmatig wordt geregeld met voorzieningen tbv de zouaven

Wilhelmina wil er niet aan

Maar ze bindt in wegens de revolte –Troelstra 12-11-18

- ▶ De koningin vreest voor haar troon, als bekend wordt hoelang ze met Wilhelm II onderhandeld heeft over vrede
- ▶ Duitsland is nu een socialistische volksrepubliek
- ▶ Van de monarchale gedachte blijft niets over
- ▶ De katholieken zijn in de meerderheid en Nolens is oppermachtig tot 1922

In de paniek geven de protestanten veel toe

Het Rijke Roomsche Leven barst los

De katholieken veroveren het publieke domein

Maar ze slaan door wegens gebrek aan experts

- ▶ Ze eisen nu volledige gelijkberechtiging via subsidies en soms positieve discriminatie
- ▶ Natuurlijk zet dat kwaad bloed als ze ook de Hanzebanken, die een déconfiture veroorzaken, onder de staatszorg willen stellen
- ▶ Verder zijn hun openbare manifestaties ronduit uittartend

De zouaven betalen het gelag

Het Amsterdams Eucharisch Congres-1924

- ▶ Is te triomfantalistisch
- ▶ Kardinaal van Rossum komt de stad binnen in een calèche getrokken door zes schimmels
- ▶ De Graalbeweging provokeert op de openbare plaatsen
- ▶ Overal lopen bejaarde zouaven mee in de processies
- ▶ Zij zijn de uittartingen van de Toffelemonen zeggen de andere zuilen

Deze ouden horen niet in de collectieve sector

De katholieken dwepen met Mussolini

De Duce is de kerk genegen.
Zijn democratische legitimatie
is gebrekkig

Hij wil de Vaticaanse kwestie
definitief regelen

- ▶ Nederlandse bisschoppen tonen fascistoïde sympathieën
- ▶ Nolens moet er niets van hebben. Dat kan hij niet publiekelijk doen blijken.
- ▶ De CHU neemt hem kwalijk dat de katholieken tegen de vlootwet-1923 stemmen: de militaire macht in Indië
- ▶ Ze stemmen tegen het gezantschap bij het Vaticaan in 1925 ook al erkennen ze de waarde ervan

Mussolini opent onderhandelingen

Pius XI meent dat het fascisme minder gevaarlijk is dan socialisme en communisme

Hij delegeert aan kardinaal Pietro Gasparri

- ▶ De Heilige Stoel wordt erkend als supranationaal orgaan dat zelfstandig kan onderhandelen
- ▶ De staat Vaticaanstad wordt gedefinieerd en mag de interne soevereiniteitsrechten uitoefenen zoals die van muntslag en geldcirculatie, bancaire monopolies, diplomatie accreditaties
- ▶ De Stoel krijgt jaarlijks compensaties voor de territoriale en personele verliezen-1870

Dit verhoogt het prestige der zouaven

De zouaven verwachten nu pensioenen

- ▶ Hun zaak is echter bij Gasparri niet bepleitbaar omdat in 1925 het Vaticaans gezantschap is vervallen
- ▶ Verder is het Concordaat buiten de katholieke zuil vergiftigd door fascistoïde connotaties
- ▶ Mussolini wordt als heilige vereerd door sommige priesters, prelaten en bisschoppen: Nederland heeft echter veel reserves gelet op het optreden van Nederlandse proto-fascisten en de NSB

Zij hebben immers gevochten voor een erkend goede zaak

Genoegdoening krijgen de zouaven niet

A.F. Diepen, bisschop van Den Bosch, heeft alles in zich om het antipapalisme te revitaliseren

- ▶ Hij houdt zich niet echt ver van de politiek
- ▶ Hij speelt een rare rol bij de vervolgingen van geestelijken zoals in de zaak-Oss wegens ontucht met minderjarigen
- ▶ Hij laat in zijn vastenbrieven blijken wat het primaatschap van Petrus voor Nederland zou moeten zijn
- ▶ De zouaven moeten op een houtje blijven bijten

Deftige Nol Diepen

